GRUIE SÎNGER

18r

TRAGEDIE

2278

PERSOANELE[1]

IUGA	AMBROZIE
voievodul Sucevei	episcop și egumen monastirei
MARIA	Pietroasa
Doamna	Nuntași
BOGDAN-DRAGOȘ	EUSTRATIE LIMBĂ-DULCE
fiul lor	PEPELEA
MIHNEA[2] SÎNGER	CRACALEI
IRINA	dascăl
GRUIE	PROCOPIE *
fiul lor	zodieri
GALU	TUGOMIR BASSARABA
voievodul Tatrei	FILIP LIMBĂ-DULCE
și Câmpulungului[3]	ROMAN BODEI
AMIN	CARACAL STRATU-LAT
fiul său	DASCĂLUL CRACALEI
ANGELICA	IRINA
fiica sa	P[ROCOPIE] *
[URICARUL]	[MESTEACĂN o strajă]

19r

ACTUL I

Omorîrea lui Iuga Voievod de către Mihnea Sînger. Doamna Maria[4] și fiul său Dragoș — scenă lîngă cadavrul ucisului. Blăstemul asupra lui Mihnea ca el[5] și vrăjitoarea sa de nevastă să aibă un fiu care să omoare pe tatăl său și să [se] ție cu mă-sa.

ACTUL AL II-LEA

SC[ENA] I

Doamna Maria trăiește în pădure cu fiul său, vînătorul frumos care a văzut o fată în codri ce mult îi place. Povestea cu frîiele scuturate.

1. *personajele pînă la TUGOMIR BASSARABA inclusiv sînt scrise în stînga și barate vertical cu creion negru, iar de la FILIP LIMBĂ DULCE sînt scrise în dreapta, dar lăsate incomplete și neorganizate* 2. *sub* Caracal Stratu-lat *șters și după* Dan *șters* 3. *inițial* Craiul Claur *apoi* Galu, voievodul Tatrei și Cîmpulungului 4. *deasupra lui* Irina *șters* 5. *inițial* ca fiul său

SC[ENA] II

În [6] ajunul nașterei unui fiu în casa lui Mihnea e-ntristare. Ei își zic cu spaimă menirea copilului lor. El s-a născut [7]. Simbad zodierul e chemat, care le prezice lucruri cumplite. Ei se decid să-l espună. Scena despărțirei mamei de copilul său. El e pus pe rîul Bistrița [8] și scapă la Voievodul Galu.

ACTUL III

Gruie crește mare la Galu și are o iubire nemărginită pentru gingașul [9] Floribel și una sălbatecă pentru Angelica. Scena între el și Angela. El ucide în joc pe Floribel și ia lumea în cap.

SC[ENA]

Dragoș a fost în Marmația la puternicele sale rude. Aceștia promit ajutorul său ; el vine-n Suceava ca să cerce dispoziția populației. Scenă-n *crîșmă*. Ș-aduce aminte de Angelica. Ea-i înamorată de un sunet de corn — Zburătorul. Ea se-namorează în el. Epizod erotic. El se-ntoarce la Suceava cu armată, îl gonește pe Mihnea, dar îl cruță cum ar cruța pe Cain. Acesta și răpitoarea sa femeie Irina iau lumea-n cap [10].

20r ACT IV

Gruie-Sînger — remușcările de conștiință pentru moartea lui Floribel — revoltarea sa împotriva naturei ș-a lui D-zeu — nenorocitul său arc cu care lovește oriunde vrea. El merge la o vrăjitoare care-i foarte frumoasă și-i prezice un amor nebun pentr-o altă femeie și uitarea Angelicei.

Mihnea trăiește retras ca prisăcar și numai noaptea merge-n peștera unde șade ucizător de frumoasa sa nevastă. Iată că vine la prisaca sa un om tînăr care-i cere slujbă. El îl primește și-i spune să păzească prisaca de urși. Bătrînul se preface-n urs și el îl ucide.

Vine femeia. Ea-i de frumusețe nemaivăzută, brunetă. Un amor demonic și bestial îi cuprinde pe amîndoi. Ea-l duce în palatul ei din peșteră, care e o adevărată feerie. Traiul împreună. Descoperirea ei că-i mumă. Dizgustul, ura [11], desperarea. Oglinda și sipetul.

ACTUL AL V-LEA

Nunta la craiul Galu.

Rătăcirea sălbatecă ca a lui Orest (shakespiric) a lui Gruie. El spune unui preot la ureche vina sa — acesta fuge, el îl împușcă. Unul tînăr — *item*. El vine la mănăstirea de piatră * și cere ș-acolo dezlegare. Preoții îi spun s-aștepte și pîn-atuncea să ude bățul cel uscat. Trec ani. Bătrîn, slab și gîrbov — au înfrunzit bățul. El îl scutură, rămîn numai două mere — e tatăl și maica sa. El cade mort.

[ACTUL I]

2254

102r *(Suceava. O sală frumoasă gotică, ferești înguste. În stînga [12] spectatorului, în prosceniu, tronurile Domnului și a Doamnei ; în dreapta, în semicerc, stau boierii.)*

6. *după* Neli[niște] *șters* 7. *inițial* El se naște 8. *supraintercalat* 9. *după* tîn[ărul] *șters* 10. *urmează* SC[ENA] Nuntă la craiul Galu. Nuntașii din poveste *șters pentru a fi reluat la începutul actului V* 11. *după* și *șters* 12. *după* dreap[ta] *șters*

SCENA I

(IUGA VODĂ și MARIA pe tron. Boierii, între cari hatmanul MIHNEA SÎNGER. E sara.)

[IUGA]

Și ochii mei, senine ferceștile gîndirei,
Sînt prinși în flori de gheață, în pînzele pieirei.
Zadarnic îi silesc eu la slujbă — răzvrătită,
Eu văd lumea întreagă acuma ca prin sită.
O umbră îmi par însumi și lumea umbră-mi pare
Și sînt străin într-însa, un vis ce se năzare.
Mai mult, boieri ... chiar trupul străin îmi este mie,
Se pare cum că-n lutu-i eu șed ca în chirie,
Stăpînu-n orice clipă e gata să mă deie
Afară ... Cine-i dînsul, ca-n fața mea să steie? ...
Îl simt ... îl simt cum intră în a sa stăpînire,
E nevăzut, e tainic, e moartea fără de știre ...

Ușor trecea odată Domniei-noastre vremea,
Pe-a bucuriei pasuri ne număram noi anii —
Și azi, boieri, e-o lună [13] de cînd, cuprinși de-o vrajă,
Noi numărăm cu spaimă ce-ncet [14] a noastre zile
Se strecur, de ni pare din ele-oricare-un an.
Și [15] gura-ne-ncreștită de mult uită [16] ce-i rîsul
Și ochiul nostru nu e în stare ca să nască
Priviri de mulțumire celor ce ne iubesc,
În cap ei ne fugiră, necredincioși luminei,
Se simt doar pe ei înșii uscîndu-se de vii.
Boieri, coroana noastră ne-apasă ca [un] munte
Și grea ni este haina și trupul de pe noi,
Încît deopotrivă domnia mea [e] gata [17]
Să zvîrle pe-amîndouă deodată în mormînt [18].
Un singur colț de viață ne-a mai rămas în suflet,
Iubirea [19] nesmintită pentru moșia noastră
Și pentru Bogdan-Dragoș, iubitul nostru fiu.
Rog cerul să-nmulțească hotarnicele clipe,
S-urnesc pe ai lui umeri domnia ce o port.
Copil ieșit din leagăn, cu [20]-oasele-ncă crude
Și nedeprins cu asprul și strîmt [21] al țărei scaun,
Coroana e în stare ca să-i sclintească gîtul
Și schiptrul brațul fraged. Gînditu-ne-am atunce
Ca să-l lăsăm în leagăn pîn' ce va crește mare,
S-acoperim cu negru postav scaunul nostru,
Coroana noastră veche s-o încuiem în scrin
Să [22] dăm mînuței sale o altă jucărie
Decît al țărei schiptru.
Voim ca, de [ne]-om stinge, să-ntindem mîna moartă [23].
Să ținem cîrmuirea chiar în sicriu fiind —
Puterea nevăzută și-ascultătoarea mînă
Este credința voastă [24] pentru domnia mea.
Epitrop las dar țărei și fiului meu dulce
Pe Mihnea, hatman mare — unde va pune mîna
Să știți c-am pus-o însumi și să urmați întocmai.

[Uricare !

Citește-acum hrisovul prin care-l rînduim.

13. *deasupra lui* anul *șters* 14. *deasupra lui* cum trec *șters* 15. *după* De mult *șters* 16. *suprainterealat* 17. *inițial* Încît sîntem aproape de azi pe amîndouă 18. *inițial* Să zvîrle pe-amîndouă și să rămîie singur 19. *după* Nemistuit *șters* 20. *după* abia *șters* 21. *deasupra lui* larg *șters* 22. *după* Și fragedei [minuțe] *șters* 23. *inițial* Voim ca după moarte, cu mîna noastră moartă 24. *în ms. dintr-o inadvertență metrică,* E a voastră credință

URICARUL

(citind) [25]

102v *Cu mila lui D-zeu noi Iuga VV., Domnul ţărei Moldovei, facem ştire cu această carte a noastră oricui* [26] *o va vedea sau o va auzi, că, la vreme de slăbiciune fiind* [27], *[însă] încă în fire, ne-am socotit moşia şi casa, fiindu-mi de faţă boierii şi Doamna noastră.*

Statornicit-am [28] *ca, pîn'la vrîsta legiuită, epitrop fiului nostru dulce Bogdan-Dragoş Voievoda să fie credincios boieriul nostru Mihnea Singer Hatman. Privi-s-or cărţile sale ca ieşite de sub a noastră mînă şi întărite de a noastră credinţă. Moşiile şi ocnele domneşti vor fi ocîrmuite de preaînalţata noastră Doamnă — însă moşia Breuţii, cu marginile între apa Sucevei şi Siretului, dăruim-o Mănăstirei dintr-un Lemn, dreaptă şi neatinsă ocină a ei să fie spre pomenirea sufletului nostru şi a sufletelor adormiţilor întru Dumnezeu strămoşi. Şi spre întărirea acestora aducem credinţa noastră şi Doamnei noastre şi a fiului Bogdan-Dragoş Voievoda şi a credincios boiariului nostru Mihnea* [29] *Singer Hatman şi ai tuturor celorlalţi boieri ai Domniei. Dat în* [30] *domnescul scaun al Sucevei, la anul de la zidirea lumei 5... ...în luna ...*

IUGA

Iar data o va pune suflarea mea din urmă,
Căci moartea-i scriitoriul al zilei şi al lunei
Cînd vieţile se sting.

(boierii iscălesc)

103r ROMAN BODEI

Preaînălţate Doamne [31], dorimu-ţi sănătate
Şi ani mulţi să trăieşti.
Prea grabnică îmi pare [32] această hotărîre.
Iertat fie cuvîntul al slugii credincioase [33],
Dar pentr-astfel de lucru nu trebuie Dreptatea
Să se adune toată în a Sucevei ziduri?
Zic [34] că înţelepciunea v-a insuflat voinţa
Şi bine e copilul să nu poarte o [35] cîrmă
Ce nu-i de a sa [36] mînă... Dar a fi trebuit
Norodul şi boierii şi ostăşimea toată
Să giuruie credinţă lui Bogdan Voievod...
Prea şubrede sînt, Doamne, tocmelele Moldovei
Şi pentru-a sale cumpeni o pază trebuieşte...
Măriei Tale fost-am o slugă credincioasă
Deşi cam cîrtitoare... Dar de-ai [fi] spus vreodată:
„Roman Bodei să fie epitropul moşiei",
Eu aş fi spus: „O Doamne, deschide bine ochii!
Nu-mi crede...
Sînt om şi e moşia şi scaunul la mijloc,
Sînt om şi şubred este copilul cel din leagăn...
Sînt om, preaînălţate, şi am copii, gîndeşte,
Sînt om ... şi omu-n lume spre rele e plecat [37]".

MIHNEA

Preaînălţate Doamne, de credeţi cumcă Mihnea
Nu-i sluga cea din urmă şi făr-de nici o treabă
Din ai Măriei Tale... De credeţi cumcă ochiu-i
Setos [e] de mărire, că n-a cunoscut bine
Supunerea că este a lui firească haină,
Rupeţi diata asta... Căci greutatea ei
Pe umărul meu cade şi toat-a lui tărie

25. *pasajul de legătură a fost integral de noi potrivit textului paralel din* Bogdan-Dragoş *care urmează acolo versului 179* 26. *după* tuturor căror se cuvine a şti că, simţind boalei *şters* 27. *modificat din* fiindcă 28. *după* Statornicit-am deci ca scaunul Moldovei *şters* 29. *după* Gruie *şters* 30. *după* în Suceava *şters* 31. *numele personajului şi această primă sintagmă din replică sînt reluate de pe p.* 102v 32. *iniţial* se pare 33. *iniţial* Iertată [fie vorba a slugii credincioase]; fie *suprainterealat* 34. *după* Nu zic *şters* 35. *suprainterealat* 36. *suprainterealat* 37. *iniţial* spre rău e aplecat

A fost pînă acuma credința ce stăpînul
O pune-n al meu suflet...

ROMAN

Mă tem, hatmane, tare
Ca tu *, făcînd sprîncene [38], să-ți scoți odată ochii.

IUGA V[ODĂ]

Destul, Bodei — puține sînt clipele vieții-mi,
Tatarii-s la hotară și ungurii și leșii,
Nu-i vreme să se strîngă a țării Direptate,
Se poate cumcă [azi chiar să] [39] fiu copil al morții,
Căci fața noastră astăzi e-un obrazar de ceară
Și, daca-mi închid ochii, un popă beat desigur
Că m-ar și îngropa.
Roman Bodei, tu veche și [cu] credință slugă,
Gură de lup sălbatec cu inimă de miel... 104r
Vino încoaci la mine — ia mîna noastă-n mîna-ți
Și vezi cum îmi mai îmblă ceasornicul vieții.

BODEI

(sărută mîna Domnului)

O, preanălțate [Doamne], eu sînt un vraci prea prost
Și nu știu ca să măsur a vieții clipe repezi —
Ceasornicele [40] vieții am învățat să stric
Cînd îmi arunc săgeata în pieptul dușmănesc.
De ce nu-s vraci cu carte, că multe v-aș [mai] spune
Ce mintea omenească n-a mai putut gîndi —
Dar astfel, făr'de carte, abia iscălitura
Știindu-mi eu a pune cu sufletu [41]-mpreună
Pe-a voastre cărți domnești ... toți m-ar numi aicea
Moșneag cu pleavă-n creieri, cu gura minciunoasă.

IUGA

Boierii mei, iertare vă cer acum la toți...
De-am vorbit rău cu gîndul meu propriu despre voi,
De-am jinduit vrodată norocul a cuiva,
De n-am fost o-ntrupată cumpănă a dreptății,
De am greșit cu mîna, cu inima, cu gîndul...
Iertați-mă cu toții, căci am fost numai om,
Mă descărcați de-a voastre învinuiri [42] [cu toții]
Și sarcina de rele faceți-o mai ușoară,
Să pot trece mai [43] slobod prin vămile veciei.

(boierii-i sărută pe rînd mîna)

UNUL

Măria ta, uitate din partea noastră sînt...
De-ai fost nedrept cu gîndul, cu bine ai plătit...
Crede: cu moartea-n suflet vedem pe un stăpîn
Și pe un bun [44] tovarăș în lupte și-n viață
C-acum se despărțește...

Dar deie Domnul sfîntul
Cuvîntu-ți de minciună — să mai trăiești mulți ani.

TOȚI

Mulți ani să mai trăiești...

IUGA

Lăsați-mă acuma ... nu-mi faceți greu sfîrșitul,
Nu-mi aduceți aminte prin ființa-vă de față
Ce vine am — cu cîtă iubire mi-ați plătit.

(toți iese, afară de Roman Bodei)

38. *modificat din* sprincenele 39. *completarea suplinește textul devenit invizibil sub o pată de cafea* 40. *după* Decît curmînd *șters* 41. *după* inimă *șters* 42. *urmează* ca slobod *șters dar reluat în alt vers* 43. *după* prin [vămile veciei] *șters; mai jos, în ms*: boierii-i sărută pe rînd pe mînă 44. *după* vechi *șters*

[IUGA, ROMAN]

ROMAN BODEI

N-aveți nimic pe suflet [45], preaînălțate Doamne?
Vro vină veche poate, uitată de demult.
Vun gînd ascuns ce nime nu e menit să-l știe?...
Sînt greu la cap, știți bine ... și ce-mi intră-odată
Cu greu intră într-însul, dar nici cu cuie scoți...

IUGA

Roman Bodei, acuma mi-e greu să mă gîndesc,
Argintul viu din cuget s-a prefăcut în plumb
Nesimțitor la toate mișcările vieții...
Să-i spui lui Mihnea Sînger ca să rămîie-n tindă...

ROMAN *(iese și spune)*

Tu, vino mai aproape! Roman ce crezi tu, [Roman]?
O — nu spune — taci ... nu-nnegri cu cărbune
Gîndirea mea cea sură destul de-apăsătoare!
Roman! m-auzi tu ... nu e un om să aibă frică
Cum eu o am acuma... Iubitul meu Bogdan —
Roman, Roman, așa e că-i un frumos copil?
O! Spune-mi, spune-mi numai că e frumos, cuminte,
Dulce la port și vorbă... Să văd că îl iubești [46]!
Roman, crezi tu vreodată...?
O, nu, taci! ce de gînduri prin mintea mea îmi trec,
Ți-o spun [47]... dar numai ție ... auzi tu ... nimănuia
Să n-o mai spui... Veghează-l, veghează-l de aproape
Pe-acest copil pe care în [48] taină-ți spun că mai mult
Decît viață, suflet și Dumnezeu iubesc...
Acesta e secretul vieții-mi, a purtării-mi,
Roman Bodei, pricepi [tu] aceea ce îți spun?
Oh! gură de lup tu, cu inimă de miel,
Tu ești în lume singur căruia m-aș încrede,
Tu ești în lume singur ce nu mă înțelegi.

ROMAN

O [49], vino-ți în simțire, și-mi spune-anume [50] neted:
Ce vrei tu de la mine?

IUGA

Vezi tu? Unde vezi firul
De ață că se trage tu cată că, la capăt,
Găsi-vei ghemul. Iată, demult am firu-n mînă,
Dar ghemul cel de intrigi, de pismă, răutate,
Nu am ochi ca să-l caut, nici mînă să-l găsesc [51].
Ce imblă căi întoarse în inima ta dreaptă?
Gîndirea încîlcită nu pot să ți-o desfășur,
Tu n-ai șezut vrodată pe scaunul fatal,
N-ai cunoscut adîncul al inimii-omenești!
Văzut-ai tu vrodată vrun leu mîncîndu-și puii?

45. pe suflet *deasupra lui* a-mi spune *șters* 46. *ultimele-două versuri inițiale*

Cuminte pare ... Dulce la glas, ș-a lui purtare
E liniștită, plină de grație ...

Pe margine în dreapta cu cerneală violetă versurile:

⟨Acum⟩Zicalele⟨vechi⟩-n privirea-l desigur că nu mint
Tăcerea i-e de aur, iar graiul de argint

47. *inițial* Îți [spun] 48. *după* ți-o [spun] *apoi* îți [spun] *succesiv șterse* 49. *după* Doamne *șters* 50. *deasupra lui* acum[a] *șters* 51. *inițial* ca să-l găsesc; *versurile 141—145 sînt adăugate pe margine mai tîrziu cu cerneală violetă*

ROMAN

Nu, Doamne!

IUGA 110r

Taci tu! Nici nu te-ntreb eu de ai văzut vrodată...
Văzut-ai tu vrodată vun leu mîncîndu-și puii...
Văzut-ai tu vrodată vun Domn *** puii...
Văzut-ai tu vrodată vro mamă ucigîndu-i?
Veghează peste Bogdan, căci tu îmi vei da samă [52].
(ROMAN se uită lung în ochii lui) [53]
Taci! taci îți zic, din gură nici un cuvînt nu-ți iasă [54],
Cît sînt de slab și bolnav, acușa te ucid!
Nu mă lăsa-ntîmplarea s-o-nsărcinez cu asta,
Nu mă lăsa pustiul să-l fac un [55] păzitor...
O Roman! Roman! ce e viața omenească?
Comedie eternă chiară sub masca morții,
Mi-e greață, o, mi-e greață de ea — și totuși, Roman,
Tot ce iubim în lume de viață e legat...
Știi tu ... privindu-i astăzi, privind pe Mihnea Sînger...
Oh! îmi venea atuncea la genunchi să li cad...
Să zic: „O, milă! milă! pentru copilul meu!
El e atît de fraged, atît de blînd, un miel...
Ce poate să vă facă?"... Dar nu! Cu fața mîndră,
Cu inima mea ruptă am hotărît aceea
Ce Sînger, însuși Sînger în carte [56] [ar] fi scris
Dac-ar fi scris-o el.
Eu n-am mîni, Roman,
E rău, prea rău cînd omul rămîne fără mîni,
Eu n-am picioare, Roman, e rău făr' de picioare,
Eu nu am ochi, nu crede că știu ce se petrece.
Ciudatu-i... Mi se pare că întinsu-s în sicriu
Și oameni-mprejuru-mi vorbesc ... și eu știu tot...
A! *(încet)* Roman, de capul copilului meu
Tu răspunzi, auzi?... Mergi, mergi!
(iese)

ROMAN

[(apart)] Vorbește într-aiure ar zice cineva...
Te-am înțeles prea bine și știu ce-ai vrut să zici,
Adînc îți este capul, preaînălțate Doamne,
Ș-oricît de prost e Roman, el totuși nu e prost.
Să rîd dar la mormîntu-ți, să-mi plec genunchiul dar
La Mihnea Sînger Vodă ... să fac ceea ce nu voi,
Să spun minciuna [asta] cu gura zîmbitoare,
Să-ți fiu dușman de moarte... Vezi că te-am priceput!

SC[ENA] III 111r

MIHNEA, ROMAN

ROMAN

Măria Sa dorește să te mai vadă încă,
Să-ți dea cele din urmă a sale-nsărcinări...
Și, hatmane, mi-a pus-o pe suflet ca în veci
Poruncei tale-nalte de-acum să mă supun.
Mi-a spus, de-ascult de tine de el atunci ascult,

52. *urmează versul* Nu tronul! mă pricepe ... nu tronul, priceput-ai? *șters* 53. *inițial (Se uită ulmit)*
54. *în ms., din inadvertență metrică* Taci! taci îți zic, nici un cuvînt din gură să nu-ți iasă 55. un *poate pentru* eu
56. *inițial* pe carte

Mi-a spus ca mai cu samă să nu mă-ncred eu Doamnei,
Să nu mă-ncred de-acuma [57] la nimeni din boieri...
O, inima în pieptu-i e-atîta de pe[s]triță!
Ca să-ți spun drept, acuma cu scîrbă m-a împlut...
Iată că-ți întind mîna, ți-o strîng prietenește
Și văd că tîlcuirea ce-am dat gîndirei tale
A fost o nerozie. Să fim prieteni, Mihnea!
Știi bine că am suflet și inimă viteză,
Știi bine că în lume plătesc și eu ceva.

MIHNEA
(în sine)

Să-l cred eu sau să nu-l cred [58]? ...

ROMAN

Să-ți spun ... Un suflet putred într-un trup și mai putred
Mi-a spus a sale gînduri, trecutele păcate ...
Și eu, eu [59] mi-am pus brațul și inima sub mîna-i.
Mi-e scîrbă chiar de mine.

MIHNEA
(se uită lung la dînsul)

Mă duc ca să-l mai văd [60].

SC[ENA] IV

ROMAN
(singur)

Te du! te du dar, șarpe ... Voi priveghea de-aproape,
Voi arăta eu lumei că sînt un lup tăcut* ...
Mesteacăn!

[MESTEACĂN]

Ce-i stăpîne?

[ROMAN]

Să te pui astă noapte
Să stai de strajă bine [61], l-acea portiță mică
Ce numai tu o știi ... lui Cătălin din Galu să-i spui
[să] vie-aicea [62]
Și straja să o ție în curțile domnești ...
M-auzi? ... Nimic din aste să nu le știe nime,
Veghează zi și noapte — noapte și zi veghează,
N-ai auzit nimica și n-ai văzut nimic!
Vezi tu pecetea asta-n mînerul [63] spadei mele?
A ei încreșituri în cap ți se-ncrețească,
Cu ea, cine va cere o trecere, să-i dai.
De astăzi înainte tu nu mai ai stăpîn
Decît pe mine.

MESTEACĂN

Bine.

112r

SC[ENA] V

— Bună vreme.
— Vreme rea. Dar de unde ajung la cinstea [64] să vorbești cu mine?
— Cum? Bună, măi*, vechi prieten.

57. *suprainterealat* 58. *inițial* Să cred sau să nu cred 59. *suprainterealat* 60. *inițial* Mă duc să-l văd acum 61. *inițial*
Tu să ții astă noapte
O strajă
62. *inițial* pe Cătălin din Galu [să-l chemi să vie-aicea] 63. *inițial* pe [mînerul] 64. la cinstea *suprainterealat*

— Prieteni. Poate și rude. A fătat mîța mea în ograda d-tale.
— Ce ai portare?
— Ce ai portare? E că nu voi mai fi vecinic portar. Ce vrei?
— Cum stă M[ăria] Sa?
— Care M[ăria] Sa? Cea veche? Mai rău nu se poate. Cea nouă — bine și nouă asemenea. Ce vrei? Am copii spatare și copiii unui hatman stau mai bine decît aceia a portarului de Suceava.
— Dar hatmanul nu are copii! ...
— M[ăria] Sa vrei să zici. Hatmanul are.
— Ciudat mai vorbești astăzi!
— Ciudat vorbești d-ta, pentru [că] hatmanul sînt eu.
— De cînd?
— De mîni, de poimîni dimineața dacă vrei.
— Dar nu ești încă.
— Ce va să zică încă? Încă e un cuvînt pentru neghiobi. Cine nu e încă acela nu va fi neciodată. Cine nu e încă cu minte la vrîsta mea rămîne nebun cît trăiește. M-am cuminţit. Știi tu cînd am fost prost?
— Îmi pare că acum.
— Ba pînă astăzi. De azi înainte sînt cu minte [65].

[SCENA VI]

[IRINA, MIHNEA]

IRINA

Au nu-ţi aduci aminte de neagra vrăjitoare
Ce-n peștera adîncă din muntele Ceahlău
Încheagă apa-n sînge și soarele-l albește [66]
Precum albește geamul [67] cînd sufli în fereastă? ...
Acolo eu închisă mă preumblam pin peșteri,
O goală frumusețe, un chip răpit din ceri.
Pe fruntea-mi de copilă purtam coroana numai
Și-n peștera mămucăi intrat-ai, Mihnea Sînger,
Pe calul [tău] cel negru, cu barba ta cea sură,
Galbăn erai la față, mai galbăn decît morții ...
Ai fost călcat [tu] scumpe urme de mîță stearpă [68].

MIHNEA

O nu-mi aduce-aminte ...

IRINA

Să nu-ți aduc aminte? ..
Eram o copiliță frumoasă ca și [69] ziua
Și [70] mai frumoasă încă de zi fiind ascunsă ...
Copil de vrăjitoare, cu ochii mari, sălbateci,
Cu inima aprinsă de sete de viață.
Atuncea a mea mamă uitatu-s-a-n cazanu-i ...
Și a spus: „Mihnea Sînger, tu vei fi Domn al țării" ...
M-ai fost văzut [71] pe mine ... și m-ai iubit, păgîne.
Nu crede-a noastă soarte că poate-avea căi două,
Trăit-am împreună ș-astfel o să murim.
Pașii ce tu în viață făcutu-i-ai la patu-mi
Rămas-au slove roșii în cartea vieții tale,
Nedezlipită sînt eu de măduva-ți din oase,

96r

65. *inițial* De azi înainte nu mai sînt prost. 66. *Versul provine din contopirea versurilor*

Încheagă apa-n sînge, a lumei mers îl schimbă
Și soarele-l albește de pare-un cap de mort

cărora poetul le-a șters al doilea hemistih 67. *inițial* Precum albești tu geamul 68. *inițial* Ai fost călcat moșnege urme de mîță stearpă; *înlocuirea s-a făcut cu cerneala violetă de mai tîrziu* 69. *supraintercalat* 70. *deasupra lui* Ba *șters* 71. *inițial* Tu m-ai văzut

A mele rădăcine viaţa-ţi o mănîncă
Cum viscul rădăcina şi-o bagă în stejar.
De te iubesc eu, Mihnea? ... Ce-ţi pasă oare ţie?
Şi nu mă las eu oare de tine-a fi iubită?
Mi-ai spus: „Irino, gura ta dă-mi-o!" Nu ţi-am dat-o?
Mi-ai spus: „Irino, lasă-mă-n patu-ţi!" Nu te las?

97r

MIHNEA

O picură-mi în suflet, femeie îndrăcită,
Veninul vorbei tale ucizător de dulce.

IRINA

Ucizător de dulce! ... O, Mihnea, te iubesc!
Căci sufletul din tine e mare ca ş-al meu.
Au crezi tu cumcă lumea făcută-i pentru bine?
Ni-o spun aceasta popii şi cărţile lor vechi —
De mii de ani povestea răsună în urechi ...
Nu vezi tu ce răsplată virtutea are-n lume:
Un giulgi şi patru scînduri. Pentru aşa comoară[72]
Treci însetat pe lîngă a vieţii vii[73] izvoară ...
Şi-atunci ... atuncea popii vorbit-au foarte drept:
Deşertăciuni sînt toate cînd moartea ţi-i în piept ...
Aicea, -n picătura de vreme-n care sîntem,
Braţul şi isteţia au oarecare preţ ...
Şi ce preţ pot să aibă ... decît să te faci mare ...
Tu ştii că a mea mamă lăsatu-mi-a coroană[74] ...
Ea arde-[n î]ntuneric lumina căutînd,
Pietrele[75] scumpe-n ea[76] se topesc după lumină
Şi totuşi şede-ascunsă în scrin ... în gînd ... în suflet ...
Ş-apoi ce cer de la tine? Cer vreo fărdelege? ...
Nu tu înveninat-ai pe Domnul tău — ci *eu* —
Nu sînt a lui supusă, sînt o femeie slabă
Şi singură voi duce sarcina fărdelegei —
Închide numai ochii[77] şi lasă să lucrez,
Culege numai roada din osteneala mea ...
L-am otrăvit pe dînsul, voi otrăvi mlădiţa,
Căci astăzi simt în sînu-mi un împărat că mişcă.

MIHNEA

Irina!

IRINA

98r

O, Irina te face fericit.
Şi cînd va spune-odată, cu mica sa guriţă
Ţi-a spune tată, mie el mamă îmi va spune ...
Şi tu-i vedea într-însul al tău urmaş pe tron
Şi îl voi creşte bine, va fi frumos ca ziua,
Căci sînt o vrăjitoare şi mi-aş iubi copilul[78]
Nu cu cuvinte blînde, cu sîn făr[ă] de lapte[79],
Cu sîngele din pieptu-mi eu aş hrăni copilul
Şi drag mi-a fi ca ochii din cap.

MIHNEA

Irina! Scumpă!
Femeie ce cu-n singur cuvînt mă faci un demon,
Trezeşti în al meu suflet şi cea din urmă fibră ...
Irină, te iubesc!

72. *versul 259 provine din*

Răsplată prea frumoasă: un giulgi şi patru scînduri,
Ţi-e îndemînă-nuntru şi scapi de multe gînduri,
De gînduri fără noimă ... Pentru aşa comoară

73. *deasupra lui* dulci *şters* 74. *poetul a şters versul încercînd să-l remanieze în* Vezi tu ...; *încercarea a fost dusă la capăt abia în v. 111 din* Cornul lui Decebal 75. *după* Di[amantele] *şters* 76. *modificat din* scumpe-ntr-însa 77. *supra-intercalat* 78. *inițial* şi ştiu să cresc copiii 79. *inițial* cu sînul făr' de lapte

IRINA

Ce negru îţi [e] părul, ce nencreţită fruntea,
Întinereşti sub gura-mi ce sufletul ţi-l arde,
Copil vei fi odată, tu, dor de bucurie,
Copilă voi fi însămi cînd voi fi şi eu mamă.

[SCENA VII]

[IUGA, MIHNEA]

2262

[IUGA]

O umbră eu sînt astăzi — şi eu eram un om an. 121r
Mihnea [80], du-te de cheamă în clipă chiar pe Roman.

[MIHNEA]

Pe Roman ... Ce vrei, Doamne, cu Roman, nu cumva
Ţi se încurcă limba, vrei să spui altceva?
Tu nu îl chemi pe Mihnea? Şi Mihnea-i lîngă tine
Şi Roman e departe — nu e aşa mai bine?

[IUGA]

Mihnea, eu văd că ochii-ţi s-a scufundat în cap,
Din zi în zi slăbeşti tu, şi eu vreau să te scap.
Eu îţi spun: fugi de-aicea ... căci paşii-ţi sînt nesiguri,
Eşti galben ca şi ceara şi ochiul arde-n friguri.
Dac-am fi numai singuri şi dracul nu — îţi spun [81]
Păzeşte-ţi capul, Mihnea, căci tu — *tu eşti nebun.*

[MIHNEA]

De ce nu chemi pe Roman să vie mai degrab? [82]
E drept, mărite Doamne, că capu-mi este slab,
Dar tu eşti slab de vine, te ţii abia-n picioare,
O sarcină amară nu ţi-i viaţa oare?
Simţeşti poate sfîrşitul — vrei să-ţi spun vo poveste
Ce am aflat-o însumi din gura-unei neveste,
Unei neveste mîndre ...

[IUGA]

Da, a nevestii tale! ...

[MIHNEA]

[*(apart)*]

El ştie tot. Putere! Am o durere-n şale
Şi-mi tremură tot trupul ...

[IUGA]

Poţi spune în [83] ce vremuri
S-a petrecut povestea, dar fără că să tremuri?

[MIHNEA]

Acum!

[IUGA]

Acuma dară, căci vremea e pe dos
Cum este şi în basme: Ce-i sus cădea-va jos,
Părinţii [84] lor ucide-or cu mîne crude fiii [85]

80. *urmează* Mihnea *şters pentru că fusese repetat din inadvertenţă* 81. *iniţial* ţi-aş spune 82. *apartenenţa versului la începutul replicii lui Mihnea este întărită de textul paralel din* Cornul lui Decebal 532 83. *deasupra lui* din *şters* 84. *după* Astăzi *şters* 85. *iniţial* cu mînele copiii

Şi-n pîntecele mamei vor sumuţi copiii,
Ei vor striga — vor spune că Mihnea este Domn
Şi s-or întoarce moşii-mi în vecinicul lor somn,
Întoarce-s-or să vie cu ochii spre pămînt
Cînd vor afla acelea ce-n vremea noastră sînt.
Nu-i aşa, Mihnea Sînger?

[MIHNEA]

O, Doamne, cum să port
Acest glas slab [86] şi rece pe jumătate mort.
(el s-apropie de Domn)
122r La gît să te-nchei, Doamne, îţi cade-acuşi mantaua ...

[IUGA]

Să cad-ai vrea coroana-mi — mai pune-ţi [pe cal] şaua
Şi fugi, fugi orb în lume — spre binele-ţi te sfătui —
La cap omăt de-ţi pune, la munte-ncă, omătu-i [87].

[MIHNEA]

O, Doamne! lasă vorba cu două înţelesuri!
Femeile-s [88] nebune şi pline de eresuri,
Bărbatul, eu de vină-s dacă femeia zburdă?
Las' să-ţi spun la ureche.

[IUGA]

Urechea mea e surdă,
Răcneşte numai [tare], ca lumea să audă [89],
Preaînălţate Doamne, că sufletu-ţi asudă.
Asuzi, da! Te văd bine — ca mazărea de mare
Pe fruntea [ta] tîşneşte în boabe mari sudoare [90].
Ţi-e frică, Mihnea Sînger — de ce ţi-e frică ţie?

[MIHNEA]
(s-apropie de Domn)

O, milostive Doamne, mă iartă — nebunie
Muierea are-n capu-i — las' să-ţi sărut eu poala ...
(el îngenunche)
Şi tu, vezi [toate-]acestea cu mintea ta în boală ...
Şi tu iei lucrul altfel ... Las' naibii dar nevasta,
(aspru)
Las' să-ţi spun ţie-o vorbă ... o vorbă bună — *asta*!
(l-înjughie)
Scurt ţi-a fost firul, Doamne! Şi cuget că Bodei,
C-o singură a mînei trăsură de condei,
A mînei acesteia *(îl apucă de mînă)* putea să fie-n locu-mi!
Pe-un negru muc de pană fu aşezat norocu-mi
Şi-un vîrf aşa subţire, să-l scoţi din piatră seacă.
Vrei bani? Ia din cămara domnească cîţi vrei. Pleacă.
Mărite Iuga, unul puternic de condei [91]
Pin mîna-mi de aramă va trece mai întăi.
Şi eu ştiu scrie, Doamne [92], ştiu slovele să-nnod,
Frumos să scriu un nume: pe Mihnea Voievod.

86. *supraintercalat* 87. *versurile 329—331 sînt barate cu creion negru* 88. *după* Să-ţi *şters* 89. *iniţial* să te-audă 90. *iniţial* Pe fruntea [ta] ţîşneşte otravă şi sudoare *apoi* Pe fruntea [ta] ţîşneşte în stropi şi [-n bobi] sudoare 91. *versurile 346—349 iniţial*

Pe un vîrf — pe-un vîrf subţire s-au aşezat norocu-mi
Şi-un virf aşa subţire nu l-au săpat în piatră.
De azi mi-a fierbe oala l-a ta măreaţă vatră,
Mărite Iuga Vodă, căci mucul de condei

o parte dintre remanieri sînt făcute vertical pe margine, cu cerneala violetă de mai tîrziu 92. *iniţial* Şi eu ştiu scrie-un nume

Dar cine-i Mihnea oare, se-ntreabă toţi — se miră.
Nu ştiţi voi cine-i Mihnea? Povestea nu-l înşiră
Prin cuiele bătute în grinzile Sucevii ...
Dar ce nu ştie lemnul vor şti odată cvii.

[SCENA VIII]

[ROMAN BODEI, MIHNEA]

(ROMAN intră) 139r

MIHNEA

Tu-l omorîşi pe-acesta sau [nu-]l omorî nime?

ROMAN

Vă înţeleg, stăpine ... *(el acopere cu mantaua sa pe Domn)*

MIHNEA

Un cititor de stele
Mi-a spus că bine-ncepe vremea Domniei mele.
Ciudat, *hatmane* Roman, dar tu îmi pari uitit.
Cată-te — nu-ţi lipseşte ceva? — iat-un cuţit
Ce l-ai uitat aicea ...

[ROMAN]

Vă înţeleg stăpîne.

[MIHNEA]

Vezi, toată Direptatea să vie-aici pe mîne!

2254

ROMAN 101r

Şi tu, cuţit! plăseaua de lemn ea gură n-are
Să strige-n lume straşnic: „L-ai omorît pe Iuga!"?
Să fii o cioarsă veche, netrebnică? Nu intră-n duşmănie
Lemnul şi cu oţelul?... De ce nu faci minuni,
De ce n-arată muguri plăseaua ta cea veche,
Şi fiecare mugur să fie un blestem?...
Ce lemn eşti tu? O spune-mi ce lemn eşti tu? De corn,
De tei, de ulm? sau poate din arbori roditori?
Eşti tu de măr? De măr eşti. Atuncea înfloreşte
Şi-a tale mere crude hrăneşte-le cu singe.
Tu martur făr' de gură! Dar dare-ar Dumnezeu
Ca lacrimi de căinţă să mînce al tău fier
Ş-acele lacrimi lemnul de măr să il hrăncască[93]
Să crească-n cer ş-orcare păcat din neamul Singer
Să fie pintre crenge un măr însingerat[94].

2262

BODEI 139r

(singur)

O tu, cuţit — plăseaua de lemn ea gură n-are
Să strigi în lume straşnic c-ai omorît pe Iuga?
Să fii o cioarsă veche? Nu intră-n duşmănie
Lemnul şi cu oţelul? De ce nu faci minuni,
De ce nu scoate muguri plăseaua ta cea veche,
Şi fiecare mugur să fie un blăstem? ...

93. *în ms., din inadvertenţă* hrăneşte 94. *după* înveninat *şters*

Ce lemn ești tu? O, spune-mi, ce lemn ești tu? De corn?
De tei? De ulm? Sau poate[95] de arbori roditori?
Ești tu de măr? — De măr ești. Atuncea înflorește
Ș-a tale mere crude hrănește-le cu sînge;
Tu martor făr' de gură ! ... O, dare-ar Dumnezeu
Ca lacrimi de căință să mînce al tău fier
Ș-accle lacrimi lemnul de măr să îl hrănească,
Să crească-n cer, ș-oricare păcat din neamul Sînger
Să fie pintre crenge un măr însîngerat.

2254

[ACTUL AL II-LEA]

[SCENA I]

92r *(Întuneric. Codru des. Noaptea. Trăznete, fulgere)*

DOAMNA MARIA. BOGDAN. ROMAN BODEI

ROMAN

Prevestitoarea fire cu[96] cerul său cernit
Deschide a ei gură, prin fulger ca vestește
Ce *rău* aduce lumei o zi ca cea de azi:
În răzvrătire firea arată cumcă astăzi[97]
Lui Vodă Mihnea Sînger îi dăruiește-un fiu ...
Un fiu cum încă lumea nu l-a văzut vrodată,
Cu inima pestriță cum este al său tată
Și desfrînat în patimi cum este mumă-sa.
Din ce-i mai rău, mai negru, natura îl încheagă,
S-arunce o-ntrupare a dracului pe lume,
Lui Belzebut bătrînul sau a lui Antichrist,
Dar ea de pe acuma se sparie de el ...
De pe acuma cerul și-ncurcă-a sale stele,
Izvoarele uitat-au în astă noapte albia
Și vezi că pîrtii nouă își taie pintre stînci ...
Să știți că-n astă noapte de ciumă or să moară
Mulți oameni ... Astăzi firea descarcă bogăția-i
De ape pe o cale cu totul nefirească
Și secetă urma-va ... iar seceta cloci-va
În țărna cea uscată ouăle de locuste ...
Căci lumei acestia și legilor din fire
De li se naște-un dușman e semn că firea toată
E-n neorînduială, că din încheieturi
Ceasornicul[98] ieșit-a al lumei noastre-ntregi.

93r MARIA

Cumplită prevestire mai faci tu, frate Roman.

ROMAN

Ce vrei? Uitat-ai oare c-ai blestemat pe Vodă
Și că de-a lui sămință legași acel blăstem?
Nu s-a-nnegrit doar luna și soarele în ceruri
Pe[99] cînd îl răstigniră jidanii pe Cristos?
Și ei au vrut să facă lucru-mprotiva firei,
Au vrut să deie moarte celui fără de moarte ...
Dar astăzi, cînd se naște un monstru pe pămînt,
Cu inima cea neagră ca Vodă Mihnea Sînger

95. *suprainterealat* 96. *deasupra lui* și *șters* 97. *urmează, ca început de vers abandonat* Se naște ⟨fiul⟩ un fiu
98. *după* Ieșit-au *șters* 99. *după* C[înd] *șters*

Și-atît de otrăvită, setoasă de plăceri
C-acea a mumei sale : un om ce-a fi în stare
În furie s-ucidă pe tată-său — și-n furie
Dobit[oc]ștei patimi cu mă-sa să se culce.
Au crezi că ziua de-astăzi, cînd firei se dau palme,
Palme la orice lege, palme lui Dumnezeu ...
Au crezi că e departe și ziua cea de-apoi ?
Cumplit ți-a fost blăstemul, Măria Ta ! Și cerul
Au vrut să te audă — și să plătească-acuma
Cu-asupra de măsură moartea lui Iuga Vodă.
Un cititori de zodii i-a spus că a lui fiu
N-ajunge niciodată coroana să o poarte,
Că de pe a sa frunte cu fărdelegi pătată
Cu sabia luată va fi de Bogdan-Dragoș.
De-aceea el trimite în [patru] părți a lumei
Pe Gruie pîrcălabul menit să-i fie naș
Să-l stingă de pe lume pe Bogdan-Dragoș Vodă.

BOGDAN

Mamă, mamă !

MARIA

Aud, dragul mamei.

BOGDAN

Cum se cheamă apa ce curge pe-aici ? ... E tare repede

MARIA

Bistrița, dragu mamei.

B[OGDAN] 94r

Da' ce cetate se vede acolo în lumina fulgerelor ?

M[ARIA]

Acolo ? Cetatea craiului Gralur. Mare crai și bogat, și are o fetiță mică, mică ... numai bună de tine ... Cu dînsa am să te-nsor odată.

B[OGDAN]

Tare mi-i dragă, mămuță !

M[ARIA]

D-apu-ai văzut-o ? ...

B[OGDAN]

Ba n-am văzut-o ...

M[ARIA]

Apoi cum de ți-i dragă ?

B[OGDAN]

Bine, trebuie să vezi pe cineva ca să-ți fie drag ?

M[ARIA]

Se-nțelege.

B[OGDAN]

Dacă spui că-i așa de mică, mică, atuncea mi-i dragă fără s-o văd. Da' cum o cheamă ?

M[ARIA]

Verena.

B[OGDAN]

Verena ... preafrumoasa Verena ... Mi-ai spus odată o poveste cu preafrumoasa Nastasia ... Nu-i aceea ?

M[ARIA]

Se-nțelege că nu-i aceea, puiule.

B[OGDAN]

Da eu vreau să fie aceea.

M[ARIA]

D-apoi daca nu-i aceea.

B[OGDAN]

D-apoi daca vreu.

M[ARIA]

Bine ... ai s-o vezi; ne ducem la craiul ... Mîne avem să facem nuntă straşnică ... Să facem o mămăligă mare cît o nucă şi chemăm pe furnici la masă şi te punem pe tine şi pe Verena în capul mesei şi vă cununăm ...

B[OGDAN]

Tare mi-i dragă ...

(s-aude în urmă departe lătrat de cîini; Roman fluieră)

GALU

Stăpîne!

ROMAN

De mal desfă tu pluta, să şuieri peste ape
Ca să-ţi audă glasul din [100] stane craiul Glanur,
Să părăsim mai iute pămîntul stăpînit
De Mihnea Sînger Vodă ... Preaînalţată Doamnă,
Să n-aveţi nici o frică, căci Galu-i bun plutaş [101].
95r Eu mă-ntorc la Suceava ca să-i urez lui Vodă
Şi fiului său dulce domnie-ndelungată.

[MARIA]

Să ne vedem cu bine, Roman Bodei. În tine
Nădejdea noastră toată-i ... Curînd cu fiul nostru,
Cu Bogdan Voievodul, plecînd spre Maramureş
[Î]i vom deprinde braţul [102] la mînuirea armei
Ca pînă va fi mare să ştie să cîştige
Coroana ce cu dreptul îi vine frunţii noastre.
Să auzim de bine.

[ROMAN]

Să auzim de bine.
Curînd v-ajunge haita; dar a Bistriţei ape
Vor duce-a voastre vieţe mie şi ţării scumpe
Sub pavăza de piatra lui Glaur Voievod.

[ACTUL III]

[SCENĂ]

2262

[ROMAN]

119r De propria gîndire tiranului e teamă
Şi somnul — vameş vieţei — puţină îi ia vamă.
Să asurzască glasul cobind [103] a remuşcărei,
Ce strigă cum pe valuri strig paserile mărei,
Cu cîntece stricate urechea-şi asurzeşte,
De-abia bătîndu-şi mintea, petrece muiereşte,
Şi-n loc de-nvăţ şi pildă şi-n loc de sfinte psalme

100. *după* ostaşii *şters* 101. *iniţial* p[lutaş bun] 102. *iniţial* [Î]l vom-nvăţa noi br[aţul] 103. *iniţial* glasurile cobinde

Femei l-incunjur noaptea jucînd, bătînd din palme[104].
Căci otrăvit e gîndu-i și inima[-i] otravă
Și [105] astfel Mihnea Sînger domnește în Suceavă.

[SCENĂ]

[ROMAN]

Voi, ce ardeți toată viața în al patimelor rug,
Ca să sfarăm nălucirea uneltesc un meșteșug [106].

Nu-mi ard ca tine carnea pe-al patimelor rug
Și uneltesc, s-o sfarăm, altfel de meșteșug.
De cărnurile albe eu fălcile-ți dizbrac ...
Și tu te miri, crăiasă, cînd tu zîmbești, că tac ?
Ce ești tu pentru mine — idol frumos de tot,
Dar idolului mîndru cu mintea ochii-i scot.
Și pielea de deasupra și buzele îi tai
Și ce rămîne-atuncea naintea minții-mi — vai !
Hidoasa căpățînă de păru-i despoiată
Din sînge și din flegmă scîrbos e închegată.
Tu crezi că poți pe Roman să-l miști vodinioară
Pentru că porți [107] pe oase un obrăzar de ceară ?
O, tu ! cu suflet putred, cu gînduri rele, sterpe,
Tu crezi că mă atrage frumosu-ți ochi de șerpe ?
Fără de suflet ești tu — nu ești decît un leș,
Nu-mi mrejuiești gîndirea cu perii tăi cei deși.
Zăvor am pus simțirei [108] și pieptului meu lacăt
Ca să nu li trezească privirea ta în treacăt.
Oricît fii de frumoasă, oricum fie-al tău port,
Te văd cu ochiul minții-mi, c-un rece ochi de mort [109].

[ACTUL V]

[SCENĂ]

[BOGDAN-DRAGOȘ *în mijlocul curții sale*, ROMAN BODEI]

2254

ROMAN *100r*

Sloboade-acuma, Doamne, pre robul tău — văzut-au
Cu ochii săi și ceasul și ziua mîntuirei.
Trăiesc, preaînalțate, într-o străină lume
Și împrejur de mine eu văd numai copii.
O lume nouă, nouă, cum n-o am mai văzut,
Îmi pare cumcă-n lume trăii o sută ani.
Din peștera de munte cobor, un uriaș,
Și văd cum împrejurul picioarelor se mișcă

104. *pe aceeași pagină, în dreapta, versurile*

Și cînta un cîntec dulce
Și jucînd bătea din palme
După pilda și învățul
Cîntătorului de psalme

105. *după* As[tfel] *șters* 106. *varianta pregătitoare are alt metru și presupune alt scenariu* 107. *după* pe *** *șters*
108. *inițial* Zăvor am pus eu minții-mi ; *versurile 472—473 sînt scrise în dreapta, pe margine* 109. *pe margine*

Ochii minții ***
⟨Sînt⟩ Reci și turburi ochi de mort

O lume de ființe [110], urînd *, vorbind, rîzînd,
Cărora însă li e tot viitorul dat ...
Cuvîntul meu se-ndreaptă urechilor străine:
Parcă-mprejur acuma vorbiți o altă limbă
Și alte obiceiuri și alte fețe văd ...
Din sfetnicii [111] lui Iuga nu văd eu pe niciunul,
I-a stinsu-i [112] Mihnea Sînger, căci ei fusese martori
Cînd s-au citit diata lui Iuga voievod ...
Ce mai cat eu în lume? Ce înțeles mai am?
Menirea e-mplinită și veacul meu se [113] trece,
De pe-umăru-[m]i ursita * pe-a celui care vine,
Pe Bogdan-Dragoș [trece]. Mi-am împlinit menirea ...
Tronul, pe care negru [114] postav are să fie
Pîn'la a ta venire ... O vezi astăzi acolo?
Aceasta este cheia de la un scrin de fier
Ia care-i a Moldovei și e a ta coroană.
Nu ... ea n-a fost spurcată de fruntea unui Mihnea,
Neatinse a ei pietre și aurul din ea
Și cel din urmă-n lume ce pe ea ș-a pus mîna
Au fost înaltul Iuga — azi pune-o tu pe-a ta.
Atîta am zis: Atîta fapt lumesc
Mai fac în astă lume. Apoi la mănăstire
Mă duc, căci socoteala cu lumea-am încheiat.
N-am a[-i] lua nimica, nimic nu-i am de dat ...
Acolo, lîngă Vodă [115], unde de mult el zace,
Cu el m-oi înțelege de mîntuirea mea ...
Căci greu în astă lume eu am păcătuit,
Eu sînt mîna de care slujitu-s-a [116] blestemul
Al maicei tale, ca-ntreg, [ca el] întreg să cadă
Asupa frunții aspre-a-acelui nefericit.
Au împlini-l-va Domnul cu toată grozăvia?
Căci lumea e-mpăcată — pe pîrtia ei veche
Văd că se mișcă firea și sorțile Moldovei ...
E împăcată lumea. Deși moșneag [117] de zile,
1 00v Abia[-s] la jumătatea menirei mele-n lume
Ca să-mpac iară lumea. Dar oare Dumnezeu
Nu are drept asupră-mi? Cealaltă jumătate
E ca, fiind în viață, pre Dumnezeu să-mpac.
Preaînalțate Doamne, cer să mă depărtezi,
Căci grea [mie] îmi este și sarcina vieții
Și mă dezbrac acuma de-orice deșertăciuni.
Iertare-mi cer, boierini, de la voi de la toți,
Iertare de la tine, ce-mi ești Domn pre pămînt ...
Căci vreau să intru-n slujba Domnului meu din ceri.

BOGDAN

Roman Bodei, un altul șezînd în locul nostru
Alături el ți-ar face un loc pe a lui tron,
Domnia-noastră însă băgă de mult de samă
Cumcă plutește-o soarte, o soarte neînvinsă,
Deasupra multor capuri de pe acest pămînt.
Vom zice dar ca Domnul în oara mîntuirei:
„Lasă să treacă, Doamne, ș-acest pahar nainte-mi,
Dar nu să-mi fie voia ci voia ta să fie".
Tu ești mănunchiul spadei ce Dumnezeu o poartă,
Gura de lup preaaspră cu inima de miel.

110. *inițial* ⟨Un⟩ O lume de-oameni 111. *inițial* În sfatul 112. *inițial* Căci [stinsu-i-a] 113. *în ms.* ce *sau* se 114. *după* pînza *șters* 115. *după* Iuga *șters* 116. *inițial* Căci eu sînt mîna care purtat-a 117. *după* bă[trîn] *șters*

Cît veți trăi în [118] lume, și ani mulți să trăiți,
Nu-i mai vedea pe Roman. Eu n-am avut copii ...
Și tu mi-ai fost copilul, preaînalțate Doamne.
O, ochii mei, ce oare nu-ngheață ei sub frunte,
Căci nu or să mai vadă pe dulcele meu fiu.
Dar un Dumnezeu cere ca sluga lui viteză
Să-i vie înainte : cu ochiul încă ager,
Cu brațul încă tare, cu-umărul încă tare,
Ca crucea lui cea neagră s-o poată el purta.
Copilul meu, stăpîne ... te binecuvîntez,
Întinde iar moșia la vechile-i hotară
Și visul vieții tale să fie-al nostru vis ...
Rămîi cu sănătate. Boieri, să-mi rămîneți
Cu sănătate.

TEXTE AFERENTE

1

2262

Deși-n copilărie și-n lupte-am fost pereche 119r
Te rog m-ascultă astăzi c-o singură [ureche]
Și, pentru ca mînia-ți defel să n-o întărt,
Tu crede cumcă gura-mi spune cuvînt deșărt,
Iar cealaltă ureche cu grijă o încuie
Ca să mai aibă ș-alții altăceva să-ți spuie.
Și judecăți pustie să nu faci în viață
Fără trei martori, fără cel clevetit de față.

2

2262

Ce? ... Ochii-ți cu-ndoială spre mine se înhoalbă ... 120r
Tu ! tu ai suflet negru, deși ți-e pielea albă.

3

2262

Dorit și umed [119] ochiu-mi idolul și-l privește, 120r
Pe tabla nălucirei adînci il zugrăvește.
Și acest chip preadulce din minte nu îl șterg,
În somn el mă urmează, în [120] mine-i dacă merg.
Astfel mă asupreste dormind sau fiind treaz
Și vecinic văd nainte-mi al tău frumos obraz ...
Cum umbra mi-e alături de dorm sau de-s deștept,
Mă [121] supără oriunde și-mi tremură în piept.
Bătrîn de-oi fi, în umbra vieți-mi va veni,
Cu dînsul în vedere-mi voi fi de voi muri.

4

2262

De-aceea — pază bună : ferește ochii-n laturi 120r
Și cu muieri frumoase tu să nu stai la sfaturi :

118. *supraintercalat* 119. *modificat din* umedul 120. *modificat din* și 121. *după* Și *șters*

Ușor te biruiește poftirea frumuseții
Și-n inimă îți bagă ea [122] viermele vieții.
Să nu pătrundă [123] amor în mintea lunecoasă.
Priviri iscoditoare a feţelor frumoase
Care aruncă-n inimi săgeţile-ndulcirii.
Și vălul dulce, umed, a păcii ș-adormirii :
Și o privire-n treacăt din arcul cel [124] cu gene
Te-nvață crud durerea vieții pământene.
Zadarnic dulce-i gura, zadarnic ochi-s tineri,
Venin e-n sărutarea păginei zîne Vineri.

5

2262

120r Ce vrei, să-mi rup din frunte izvorul de lumine?
Amăgitori sînt ochii — furi de-ndulciri străine ...
În porţile acestea a ochilor aibi [125] strajă :
Privire femeiască privire nu-i, ci vrajă.
A sufletului pusnic cetate întărită
Ea cade înainte-i de vînturi răscolită.

6

2262

120r Căci ochii sînt fecioare închise în cămări
Luminele [126] li-s pline de frică, rușinări ;
Bobiţe sînt de poamă ce port pe ele brumă,
Cu gura mea le-aș șterge de bruma lor acuma.

7

2262

120r Colţunii ai Iuditei răpiră pe-Olofern
Și ochii îi robiră și sufletu-n etern.
D-aceea * cînd de sînu-ți eu haina o disfac
Și trupul de zăpadă îl văd — rămîn buimac [127].

8

2262

120r Și toate-s potrivite [128], frumoase mădulări :
O, mi se sfarmă mintea, și aerul pin nări
Abia ajunge-n suflet ... și inima se strînge,
Te-aș omorî în braţe și mijlocul ți-aș frînge,
Ți-aș sîngera eu buza c-o crudă sărutare,
Căci patima-mi de flacări vo margine nu are.

9

2262

120v Dintru-a vedea se naște-a îndrăgi.

10

2262

121r [Ce ascuţit]dezgheață privirea pătimașă
Chiar bruma de pe ochii copilului din fașă.

122. *în ms., din inadvertenţă* el 123. *inițial* Să nu pătrundă-n [minte] 124. *după* ge[ne] *șters* 125. *modificat din* ai 126. *după* Luminele-s *șters* 127. *urmează, între fragmente, un început răzleț de vers* Aceasta sămuim 128. *inițial* Și toate-ale ființii-ți